

Motion till riksdagen 2021/22:4497

av **Camilla Brodin m.fl. (KD)**

med anledning av prop. 2021/22:153 Genomförande av elmarknadsdirektivet när det gäller nätverksamhet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en fördjupad analys av systemansvar för elnätsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödtjänster eller flexibilitetstjänster inte kan vara en ersättning för nödvändig utbyggnad av elnätet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nätutvecklingsplaner och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utvärdering av anslutningsskyldigheten och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

I propositionen föreslås ändringar i ellagen (1997:857) när det gäller elnätsverksamhet. En stor del av förslagen har sin bakgrund i elmarknadsdirektivet. Utöver genomförandet av direktivet finns förslag när det gäller bl.a. hur driften av en ledning eller ett ledningsnät ska vara organiserad, redovisning av nätverksamhet, anslutning till elnätet och Energimarknadsinspektionens prövning av tvister.

Vi kan sammantaget konstatera att det är en stor mängd förslag som rör elnätsverksamhet som läggs fram i denna proposition. Kristdemokraterna kan i huvudsak instämma i de konkreta lagförslagen men vill i detta sammanhang föra fram några viktiga frågor som förtjänar att belysas närmare.

Elnätsverksamheternas systemansvar

Regeringen har kommit till slutsatsen att det inte finns ett behov av att anpassa svensk ellag till direktivets skrivningar om systemansvar för distributionssystem. Man gör en del justeringar i så måtto att ”distributionsnätsföretag” införs som en helt ny benämning och låter detta vara likalydande med direktivets ”systemansvarig för distributionssystem”. Detta grepp bottnar troligen i en strävan att skapa så små förändringar i nuvarande lagstiftning som möjligt. Detta är i princip en hållning som Kristdemokraterna generellt kan välkomna. Vi brukar efterlysa att implementeringar av direktiv ska hålla sig så nära miniminivån som möjligt.

Men vi ska förstås inte avstå från nödvändiga förändringar när man kan anta att de skulle leda till förbättringar. Trots att ordet ”systemansvar” återfinns i genomsnitt drygt en gång per sida i det nästan 500-sidiga dokumentet anser vi att det saknas en djupare analys av hur förutsättningarna för dels drift, dels planering av distributionsnäten förändras i den transformation som hela vårt elnät redan är inne i och i än större utsträckning står inför med den närmast gigantiska uppskalning av elektrifiering som vårt samhälle behöver göra.

Det finns flera remissinstanser som har efterlyst svar på ett antal strategiska frågor, och det är med viss förvåning vi konstaterar att regeringen inte verkar ha utrett dessa mer än vad som skett, och vi vill se att regeringen återkommer med klagörande förslag på hur systemansvaret ska se ut.

Stödtjänster/flexibilitetstjänster

Med stödtjänster avses en tjänst som behövs för driften av elnätet med undantag av hantering av överbelastning. Stödtjänster kan utgöras av flexibilitetsprodukter. I elmarknadsdirektivet finns det krav på incitament för användning av flexibilitet. Dessa tjänster är inte tydligt definierade i direktivet, men deras syfte är att förbättra effektiviteten i driften och utvecklingen av nätet. Detta är ett bra verktyg att ha i den samlade arsenalen av möjliga åtgärder för att få bästa möjliga effektivitet.

Samtidigt är det viktigt att påminna sig om att det ska ställas i relation till funktionskravet på tolv timmar och ellagens krav på robust och säker leverans. Det får aldrig finnas någon tvekan om att flexibilitetstjänster inte kan ersätta nödvändigt underhåll eller nödvändig utbyggnad. Vårt långsiktiga mål om att Sverige ska sikta på 300 TWh elproduktion för att klara klimatomställningen är av en sådan magnitud att det måste finnas en tydlig politisk signal om att utvecklingen av stödtjänster är ett viktigt komplement, men de kan aldrig få stå som ursäkt för att undvika att bygga ut elnätet för att möta det ökade elbehovet.

Nätutvecklingsplaner

Regeringen föreslår att ett distributionsföretag ska ta fram en nätutvecklingsplan vartannat år. Denna plan ska offentliggöras och lämnas in till nätmyndigheten. Regeringen, eller av regeringen utsedd behörig myndighet, ska få meddela föreskrifter om exempelvis vad planen ska innehålla och hur den ska tas fram.

Kristdemokraterna ser positivt på detta förslag givet att det behövs ett långsiktigt planeringsperspektiv, men vi saknar konkreta förslag angående i vilken omfattning nätutvecklingsplanerna bara syftar till att informera eller om de också ska anses inkludera åtaganden. Det sistnämnda vore att föredra och det skulle behöva göras ett förtydligande på denna punkt.

Anslutningsskyldighet

Regeringen föreslår att en nätkoncessionshavare ska få göra avsteg från skyldigheten att ansluta en anläggning till en ledning eller ett ledningsnät med hänvisning till att det saknas ledig kapacitet endast om det inte finns förutsättningar att åtgärda kapacitetsbristen på ett sätt som är samhällsekonomiskt motiverat utan att förstärka ledningen eller ledningsnätet.

Detta är ett förslag som har mött viss kritik. Till exempel vill Affärsverket svenska kraftnät att det först görs en utredning innan lagen ändras, särskilt vad beträffar ansvar, tidshorisont och vilken typ av åtgärder som kan vara aktuella. En del remissinstanser, som t.ex. Energiföretagen, betonar vikten av att bedömningen av vad som är samhällsekonomiskt motiverade åtgärder måste vara enkel och tydlig.

Kristdemokraterna instämmer i att det finns skäl att noga bevaka vilka effekter lagen kommer att få och att det kan vara klokt att likt Konkurrensverket efterfråga en utvärdering när det gått några år.

Leveranssäkerhetsmål

I detta sammanhang vill vi också att regeringen återkommer snarast med det som riksdagen har efterfrågat länge: ett leveranssäkerhetsmål. Riksdagen beslutade 2019 om att ta fram ett leveranssäkerhetsmål, men regeringen har hittills inte effektuerat tillkännagivandet. Samtidigt har frågans aktualitet tilltagit. Regeringen måste påskynda framtagandet av leveranssäkerhetsmålet.

Riksintresse för elnät

Som ett verktyg för att kraftfullt kunna minska ledtiderna vid byggnation av elnät bör stamnätet göras till riksintresse. Detta är välmotiverat inte bara utifrån hur livsviktig elen är för vardagslivet i ett nordligt land och som en del i den fossilfria framtid vi vill bygga. I ljuset av kriget som härjar ser vi också att elförsörjning utan tvekan är ett nationellt intresse värt att skydda. Samtidigt bör det säkerställas att fastighets- och markägare får rimlig ersättning för intrång.

Camilla Brodin (KD)

Larry Söder (KD)

Magnus Jacobsson (KD)

Magnus Oscarsson (KD)

Kjell-Arne Ottosson (KD)